

A budapesti könyvtár szakos hallgatók véleménye a könyvtárosképzésről

Mikulás Gábor

1992 februárjában hallgatói felmérést készítettünk az ELTE könyvtár szakos hallgatói körében. Eredetileg a vizsgálat egy szakdolgozat kiegészítő kutatása lett volna, de a terv idővel módosult. Mivel a szakdolgozat témája az volt, miképpen lehet megújítani a hazai könyvtárosképzést a vezetési irányítási szempontok előtérbe helyezésével¹ ezért a kérdőíves felmérésben a könyvtárvezetés oktatásával kapcsolatos véleményekre is rákérdeztünk.

A felmérés célja az volt, hogy minél teljesebb képet kapjunk a magyar könyvtárosképzésről. Mivel a „rendszer kimenetét”, azaz a végzős hallgatókat, ill. a róluk alkotott kép vizsgálatát tartottuk leginkább fontosnak, megkerestük a magyar könyvtárügy jelentős személyiségeit, és felkértük őket, hogy minősítsék a képzést, mondjanak véleményt a végzett hallgatókról, és kíváncsiak voltunk arra is, hogy milyen változásokat tartanak időszerűnek a könyvtárosképzésben. Megkérdeztük továbbá az ELTE BTK és Tanárképző Főiskola könyvtári szakának oktatóit és tanszékvezetőit, valamint konzultáltunk a szombathelyi Berzsényi Dániel Tanárképző Főiskola (BDTF) könyvtári tanszékének munkatársaival is. Ezeket az interjúkat (17 darabot) az említett szakdolgozat tartalmazza. A hallgatókat ugyancsak megkérdeztük egy teszt segítségével, ennek eredményét összegezzük a következőkben.

A felmérés módja

Alapsokaságnak tekintettük a főiskola (ELTE Tanárképző Főiskolai Kar) és az egyetem (ELTE Bölcsészettudományi Kar) könyvtáros szakjainak Budapesten, nappali tagozaton tanuló hallgatóit, szám szerint 88 főt. A kérdőíveket minden érintetthez személyesen kívántuk eljuttatni. A válaszokat név nélkül kértük. A válaszadók száma 59 fő volt. Ez 67%-os arányt jelent.

A teszt főbb kérdései

1. Mivel szeretnél foglalkozni a diploma megszerzése után?
 - könyvtári vagy azzal kapcsolatos munkakör
 - a másik szakoddal kapcsolatos munkakör
 - egyéb munkakör

2. Hogy vagy megelégedve...

- a. a könyvtárosképzés (és informatikusképzés) egészével a tanszéken?
- b. a képzés technikai háttérével?
- c. az oktatói háttérrel?
- d. a könyvtárvezetés oktatásának metodikájával?
- e. a könyvtárvezetés oktatásának eredményességével?

Minősítsd az a-e pontokat az alábbi kijelentések segítségével:

- nagyon jó (4)
- megfelelő (3)
- bizonyos változtatások szükségesek (2)
- nagyon rossz (1)

Megjegyzés: a 2.d és 2.e pontokat csak kíséreltettképpen tettük be a többi kérdés közé, hiszen ezekre a szakma tapasztaltabb képviselői megalapozottabban tudnak választ adni. Az ő véleményük szakdolgozatunkban olvashatók. A hallgatóban az oktatás bizonyos részeivel kapcsolatban megmaradó kép azonban kihat(hat) a későbbi megfelelő munkafolyamatról alkotott hozzáállásra. Meglepő módon, a két különböző kérdezett csoport (hallgatók és szakmabeliek) véleménye a lényegét tekintve erősen hasonló egymáshoz.

Az összesített eredmény

ELTE-tanszék	BTK	TFK
A hallgatók létszáma	30	58
A leadott kérdőívek száma	30	29
A leadott értékelhető kérdőívek száma	29(100%)	29(100%)
1. Könyvtári vagy azzal kapcsolatos munkakörrel szeretne foglalkozni nem zárkózik el könyvtáros munka elöl (pl. azt a lehetőséget is aláhúzta)	10(34%)	8(27%)
	14(48%)	13(45%)
2. A megelégedettség szintje		
a. a könyvtárosképzés egészével	2.22	2.79
b. a képzés technikai háttérével	3.46	3.85
c. az oktatói háttérrel	2.72	3.16
d. könyvtárvezetés oktatásának metodikájával	2.50	1.87
e. könyvtárvezetés oktatásának eredményességével	2.25	1.87

A 2. pont kérdéseit kiértékeljük úgy is, hogy csak azoknak a hallgatóknak a véleményét vettük figyelembe, akik könyvtári vagy azzal kapcsolatos munkakörrel szeretnének foglalkozni a diploma megszerzése után. Eredménye:

A megelégedettség szintje	BTK	TFK
a. a könyvtárosképzés egészével	2.26	2.63
b. a képzés technikai háttérével	3.20	3.36
c. az oktatói háttérrel	2.75	3.03
d. könyvtárvezetés oktatásának metodikájával	3.00	1.75
e. könyvtárvezetés oktatásának eredményességével	2.00	1.75

Megjegyzés: a 2.d és 2.e pontokat értelem-szerűen csak azok a hallgatók töltötték ki, akik már részt vettek a könyvtárvezetéssel kapcsolatos stúdiumon. A BTK-n 4, a TFK-n 16 válaszadó jelent.

A felmérés eredményének értékelése

1. Az ELTE tanszékein a hallgatók lényegében még mindig kétszakosak, ami esetünkben azt jelenti, hogy például egy magyar-könyvtár szakos hallgató a diplomájával pedagógusként, illetve könyvtárosként egyaránt elhelyezkedhet. Ezért a könyvtári állás után vágyó hallgatók arányának nagyjából 50% körül kellene lenni, nem számítva azt, hogy (általában) nem nyelv-szakos tanárként kisebb a munkához jutási esélye, mint könyvtárosként. A hallgatók körében a könyvtár szak viszont - az adatok szerint - népszerűtlenebb. Az oktatóknak nem sikerült a szakmát vonzóvá tenni: az „érdeklődők” aránya (azoké, akik azt írták, hogy nem döntöttek még, vagy egyszerre több választ is megjelöltek) nem éri el a válaszadók számának felét. A főiskolások valamivel többen látják lehetségesnek, hogy majdan más területen dolgozzanak.

2. A jellemzésre megadott kifejezések - mint utólag rájöt-

tünk - nem voltak a legszerencsésebbek, a 3-as és a 2-es között jóval kisebb az értelmi távolság, mint a 2-es és az 1-es között. Ez a 2-es és 3-as választásának nagyobb arányát hozta magával - a lehetséges gyengébb minősítés kárára.

Az *egyetemi hallgatók* leginkább a könyvtárosképzés egészével voltak elégedetlenek és változásokat tartanak szükségesnek. (Közéjük tartoznak azok is, akik az új rendszer szerinti *Bachelor of Art* diplomát fognak a negyedik tanulmányi év után kapni!) Szerintük a könyvtárvezetés oktatása is változtatásokat igényel. Az egyetemisták legjobban a képzés technikai hátterével voltak megelégedve, mely nyilvánvalóan összefüggésbe hozható a TEMPUS-alapítvány segítségével beszerzett berendezésekkel² és a hallgatók számára megteremtett kedvező fénymásolási lehetőséggel.

A *főiskolai hallgatók* a kért témakörök közül a könyvtárvezetés oktatását tartották leginkább változtatásra érdemesnek; a tantárgy oktatásának módszereivel szemben is kételyek vannak. Az oktatás technikai ellátottságával és az oktatókkal viszont ők jobban meg voltak elégedve, mint az egyetemisták. Figyelemre méltó azonban, hogy a többi tanszékhez viszonyítva a sokkal jobbnak mondható technikai ellátottság ellenére sokan mégsem minősítették „nagyon jónak”. (Szerintem ez azzal hozható összefüggésbe, hogy előfordulhat: a hallgatók nem mindig a számukra kedvező időpontban és a számukra kedvező módon juthattak a gépekhez. Ez azonban csak személyes következtetés, a BTK-ra és a TFK-ra vonatkoztatva, és nem tartozik a kérdőív eredményének szorosán vett elemzéséhez.)

A könyvtári pályára készülő főiskolai hallgatók minden kérdésben kritikusanbban ítélték, (leginkább a technikai hátteret illetően). Az egyetemisták a technikai hátteret(!) és a könyvtárveze-

tés oktatásának eredményességét tartják gyengébbnek, mint társaik, míg a könyvtárvezetés oktatásának metodikájával elégedettebbek náluk.

Általános következtetés

Amennyiben a szakma és a könyvtároktatás képviselőinek sikerül - reményünk szerint a minél közelebbi jövőben - komolyan felvenniük a kapcsolatot; sikerül a képzés célját is meghatározniuk, érdemes lesz az oktatottak véleményére is odafigyelniük. Az oktatási intézmény ugyanis a hallgatókon keresztül, a hallgatók által szolgáltat, ezért arra kell törekednie, hogy a szolgáltatás színvonala magas legyen, és hogy a szakma közvetítésével a társadalmi igényeket kielégítse. Mindez aligha valósulhat meg eredményesen a hallgatók, azaz a következő szakmai generáció elképzeléseinek figyelembe vétele nélkül. A képzésben passzívan résztvevő, érdektelen hallgatókat eredményesen oktatni meglehetősen körülményes. Ezért - és ezt támasztották alá a hallgatói vélemények - a könyvtárosképzés jelenlegi gyakorlatán változtatni szükséges.

Irodalom

1. DECKERS, M. - MIKULÁS Gábor: Management in Hungarian library education. Advisory report. - Deventer, Budapest : [s.n.], 1992. - 131 p. : ill. - 31 cm*
2. LÁDI L. - DARÁNYI S.: A TEMPUS és a Könyvtartudományi-informatikai tanszék gépesítése. In: Tudományos és Műszaki Tájékoztatás. 39.évf. 1992. 5.sz. 215-220.p.

* A szakdolgozatról - újszerűsége és a megvalósítás eredményessége miatt - szándékunkban áll beszámolni egy későbbi számban. A szerk.